

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den
Antverpiæ, M. DC. XLV.

De officio Archipresbyteri.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

vt ibi dicitur, cum Metropolita-
nus instituerit, vt in congregatio-
nes redigantur, & regulares ne-
glexerint, de ea autem instantia ni-
hil hic adfertur. d. autem c. 9. in fin.
excipit monasteria à regularibus,
etiam aliis, quam à Capitulis de-
putatis, regi solita: & monasterium
hoc à regularibus regi est solitum:
neque immediatè subest sanctæ
Sedi, vt exigit prior pars d. c. 9.
sed Cōfessario generali: qui in spi-
ritualibus est caput; cui etiam sub-
sit Abbatisa. & quid ni tales desi-
gnent illa d. c. 9. verba *vel alius*?

Quod si vigeas, hoc verbum
reguntur in d. c. 9. non accipiendum
tantum de immediato regimine
patris, & Confessoris; sed alicuius
superioris: ob connexionem c. 8.
& 9. d. s. 25. de reg. cum & illa quæ
immediatè subfunt Sedi Apostoli-
cæ, regantur tamen etiam à pa-
tre aliquo, seu Confessore, & ta-
men in his Cōcilium deferat Epi-
scopo gubernationem: Respon-
dendum est confessorios non vbi-
que regimen habere: quod ex-
ternam sacram politiam maximè
respicit: sed tantum ligandi, &
absoluendi internam facultatem.
at Confessores generales in hoc
ordine esse prælatos, veros supe-
riores, & qui etiam externum spi-
rituale regimen habeant, quod d.
c. 9. sufficit. *vide que diximus, de
Regul. de duplic. mon. s. ult. & penult.*
præsertim si addas remedium,
quod in commendatis tribuit Trid.
s. 21. c. 3. denique si Confessor ha-
beat vtrumque regimen, tum Con-
fessarij ad sacramentum pœniten-
tiæ qualificati, tum superioris ad
regimen externum; vtroque mu-
nere rectè fungetur. sicut Interp.
Concilij responderunt quando di-
citur s. 25. de reg. 119. vt qui profes-
sionem suam irritâ dicere vult, de-
ducat causam coram Episcopo, &
superiori, si idem sit Episcopus &
superior; eum vtramque perso-
nam posse sustinere. *curati à Barbos.
in Collect. DD. ad Conc. Trid. ad d. c. 19.*

præterquam quod & hic Ordo o-
lim congregationes habuerit, quas,
vt diximus iniquitas temporum in-
terrupit, præsertim monasterio
Capite Ordinis, & pluribus aliis
sub iugum hæreticorum lapsis, cui
rei quantum tempora patiuntur
per Metropolitanum *iuxta d. c. 8. s. 25. de regul. Conc. Trid.* prouideri, per
monitiones ibidem demandatas,
optandum esset.

De Officio Archipresbyteri.

RESPONSVM I.

*Quis clerico aduenæ agro
sacra ministret?*

Quæritur quis Clerico pere-
grino, seu aliunde aduenien-
ti agro, ac mortuo sacramenta pœ-
nitentiæ, ac viatici administra-
re; exequias, ac iusta facere de-
beat; decanus Capituli, an Chri-
stianitatis, seu Archipresbyter di-
strictus?

Pœnitentiæ ac paschalis com-
munionis sacramenta à proprio sa-
cerdote, seu parochio, vel altero
de ipsius licentiâ accipienda sunt,
*c. omnis X. de pœnit. cum alter, inquit,
illum non possit absolvere, vel ligare: &
sepulturæ in parochia. c. ex parte
cum seqq. & tot. tit. X. de sepult. saluis
priuilegijs mendicantium, & ele-
ctione morientium. tot. tit. ibid. &
in 6. & Clement. eod.*

Porro Decanus chori iurisdic-
tionem internam & externam,
seu curam animarum tantum ha-
bet in eos, qui sunt de choro, seu
collegio, & suppositos, seu mi-
nistros chori: Archipresbyter au-
tem vniuersalem habet iurisdic-
tionem in omnes, qui sunt de suo
districu: cathedralis quidem, ciui-
tatis; ruralis autem ruris, seu agri
sibi assignati. vt sicut Episcopi pa-
rochia dicitur tota diocesis: *c. bo-
na. 12. q. 2. c. Apostolice. X. de donat. c. 1.
bet.*

fin.

1.
Sacramentum
vt à pro-
prio sacer-
dote admi-
nistranda?

2.
Decanus
cleri suæ
Ecclesie
tantum, Ar-
chipsby-
ter totius
districtus
curam ha-
bet.

3.
Et in eo E-
piscopi est
vicarius.

fin. X. de paroc. sic Archipresbyteri suo modo & sub illo, totus districtus per Episcopum ei assignatus. vt hanc cōparationem instituit cap. finale X. de officio Archipres. in verbis: Et sicut ipse matrici Ecclesie praest, ita Archipresbyteri praesent plebibus. & vt recte dicimus parochiam rectoris, & parochiam vicarij eandem esse; sic & parochiam Episcopi eandem esse, quam vicarij ipsius, qua parte vicarius est. adeoque Episcopi parochiam, & districtum Archipresbytero cui libet assignatum, qua parte illius vicarius est, eandem esse: sicut & in foro externo Episcopi, & officialis illius idem dicitur auditorium. c. romana. de app. in 6.

4.
Officium
exercens in
spirituali-
bus.

5.
Etia quoad
aduena.

Quamuis idem c. fin. loqui videatur de inspectione externa, non de foro poenitentiae: tamen etiam in hoc ministerium Archipresbyteri dicitur consistere in c. 2. X. de off. archipres. Prouidere cuncta, inquit, qua in sacerdotum ministerio perfici debent, infirmum oleo perungere, poenitentiam cunctis alijs sacerdotibus iniungere. & in c. 3. ibidem confessiones peccatorum qui a foris veniunt recipere.

Licet etiam hoc c. 3. arguatur procedere in Archipresbytero cathedrali; eadem est tamen ratio in rurali, quoad hunc casum, vt aliunde venientes infirmi & morientes ei subdantur, qui eo in rure seu districtu vniuersalem habet iurisdictionem. Siluest. in sum. V. Archipresbyter. q. 4. praesertim vbi Archipresbyteri cathedralis iurisdictione restricta est ad ciuitatem; reliquis suam in suo districtu eadem concessa. vt in Bulla erectionis Episcopatus Antuerpiensis, §. ac in eadem Ecclesia, §. caetera. quam refert Aub. Mirassin Cod. Donat. Belgic. c. 146. & licet dictu c. finale, quod loquitur tam de sacerdotibus quam laicis, & animarum curam, administrationemque sacramentorum tribuit, Azor. inst. mor. p. 2. l. 3. c. 15. q. 5. & iurisdictionem quadantenus ordinariam, ibid. q. 6. non vniuersaliter

hodie obtineat in foro poenitentia quoad laicos; viget tamen quoad sacerdotes.

Vnde in synodo provinciali prima Mechliniensis in de decano Christianitatis dicuntur decani pastores esse parorum, & ex horum regulari obligari ad residentiam, & officium praestandum. & alibi sacerdotum sui districtus cura, sacramentorum administratio, & funerale officium expresse committuntur.

Agitur quidem diserte de habitis, non peregrinis; sed vt sui iuris etiam fiunt externi per acceptum ibi domicilium, moram semestrem, aut aegritudinem ac necessitatem, ob defectum proprii, receptu parochi quoad laicos; c. de celeb. miss. sic etiam sacerdotes extrinseci per eadem causas subiciuntur Archipresbytero, qui Ecclesiarum in suo districtu sunt pastores, sicut parochi secularium. praesertim cum etiam ex mens interpretatione mandatum ad certos actus, extendatur ad acquiescentiam. L. fin. §. fin. D. man. l. 1. ubi V. mandat. concl. 42. in ratione autem mandati officij Archipresbyteri; eadem est ratio in sacerdote incolae ab Archipresbytero administrando, quae est in aduena; qui ex aliqua causa forum spirituale loci, vbi versatur, sortitur.

Quinimod propter vniuersalem iurisdictionem Archipresbyterorum, quae quoad suos praesertim specialia parochorum, etiam in illa Ecclesia; inferendum est auctoritatem in clericis peregrinis vniuersali iurisdictioni accrescere, non singulari parochorum. c. 3. de off. Archipresbys. propterea in sacerdotes aliunde venientes et tribuitur iurisdictione poenitentialis sicut dum instituitur quis haeres simpliciter, & alius in re certa, pars vacans accrescit illi, non huic. l. quoties C. de hered. instit. eique iurisdictione specialis cui vniuersalior in loco competit, seu per modum

vnuerſi. *Tuſchus, V. iuriſdictione. conol. 547. & quos ibi cit. & expreſſus eſt textus in c. cum cōtingat. X. de for. comp. in ver. ad te, & pote ordinariū, cui per modum ſcilicet vnuerſi cōpetit iuriſdictione. vt ne quidē Decano aut Capitulo in ſuos cōpetat, niſi ex priuilegio, aut cōſuetudine. d. c. cum cōtingat. vt capitularis iuriſdictione ſit oſioſa, adeoq; reſtringenda tāquam cōtra ius; ordinarij autem, ſeu eius vicarij, fauorabilis, atq; amplianda.*

Decanus autem chori reſpectu ſui collegij & acceſſiorum miniſtrorum ſui chori, curam habet animarum tantum, ſicut quilibet ſingularis parochus reſpectu ſuæ Eccleſiæ, & parochiæ; cuius etiam reſpectu tantum, nec vterius, à Rota *decif. 451. 443. 442. in nouis cōparatur Archipreſbytero, ſeu ei ſurrogatus eſſe dicitur. ſicut ergo parochus ſingularis Eccleſiæ nō eſt impedimento, quo minus Archipreſbyter paſtor ſit ſacerdotis in eius parochia commorantis, eiſque paſtoralia miniſtret, ſic nec erit Decanus chori.*

Conſequenter ſicut ſi rure conſtingeret aduenam ſacerdotem inſirmari, officium eſſet Archipreſbyteri, non parochi pagi iſtius ei extrema miniſtrare; ſic dicendum hic de Decano chori: ſiue reſpicias curam ei ex officio Decani competentem, ſiue ius parochiale in populum olim fortē incorporatū, quia parochi ſucceſſorem eodem iure vt oporteat. *c. 16. de Reg. iur. in §. Igitur videamus quæ hac in re difficultatem facere videantur.*

In primis aduerſus Archipreſbyterum in caſu præſenti pro decano chori obiicitur conſuetudo immemorialis cōtraria, cuius viſit maxima. *L. omnes. C. de præſcript. 30. ſpecialiter etiā cōmuni calculo in materia ſepulturæ. arg. c. de vxore. §. varum. & ibi Panorm. & alij X. de ſepult. Silueſt. in ſum. v. ſepultura. ſed præterquam quod huiusmodi conſuetudo non minor quam centum annorum ad tribuendam authoritatem parochialem recipiatur; defendiſque tantum poſſit ex præ-*

ſumpto Epifcopi conſenſu curam animarum ſic tribuentis: *Cucob. in inſt. maior. l. 1. c. 15. n. 5. & is in huiusmodi dubio diſſentire poſſit, & voluntatem aliam declarare: non creditur quod ſufficienter ea hic poterit probari: adeoque manendum erit in terminis iuris communis. vt eſt caſus in c. 9. X. de off. Archid. nōq; ſuit ſufficienter, inquit, probatum, quod Cancellarius ex officio ſuo exerceat ſpiritualia memorata; cum ea potius de iure ad Archidiaconum ſpectent officium. & c.*

Suppoſita ergo inſufficientia probationis propriæ cōſuetudinis, præſertim poſt Bullam erectionis noui Epifcopatus; quæ cōtinet decretum irritans omnium illorum, quæ fierent aduerſus ea, quæ in illa diſponuntur; adeoq; ea quæ ibidem de Archipreſbyteris traduntur: non eſſet deſtendendum ad conſuetudines aliarū urbium, nec ſollicitè inquirendum vnde originem duxerint; ſed potiùs commune ius ſequendum. *d. c. 9. Myſing. centur. 6. obſ. 42. vel ſaltē Metropolitanæ aut cathedralis. c. de iſ. diſtin. 12. vt ſit concordia morum & diſciplinæ Eccleſiaſtica, quam decet eſſe inter caput & membra. c. nolue. c. non decet à capite mēbra diſcedere. ibid. vt conſuetudo tā metropolitana, quā cathedralis hic Archipreſbytero fauet.*

Quod autem iterum obiicitur, ratione parochiæ, huiusmodi iura parochi competere: *Panorm. in c. cum contingit. X. de for. comp. Azor. inſt. mor. p. 2. l. 3. c. 12. q. 4. Archipreſbyterum porro nihil habere eorum, per quæ ius ſepulturæ acquiritur: de quibus apud Silueſt. vbi ſup. n. 3. & tam clericos quam laicos foraneos in loco, vbi notabilem aliquam morā traxerint, quam aliqui ſemeltrem eſſe volunt. Cu. obus vbi ſup. n. 39. poſt Abbat. & Silueſt. Azor. inſt. mor. p. 2. c. 3. c. 13. q. 9. parochiali iſtici iuri ſubijci: Panorm. in d. c. omnes. X. de penit. gl. in clem. 1. de priuileg. peregrinos autem atque aduenas a ſua parochia præſertim longè abſentes receptius eſſe, vt ſepeliantur in parochia, in qua moriuntur: multis Gemin. in c. 1.*

11.
Bulle de
cretum irri-
tans.

12.
Archipreſ-
byter an ha-
beat ius pa-
rochiale?

5. *statuentes. n. 4. de sepul. in 6. per c. 10. qui eod. c. presbyter. dist. 9. r. c. 1. X. de celeb. miss.* denique quod ius funerandi sit de iure parochiali, rectori infra suam parochiam competens: *Gemin. & citati ibid. rectè* hæc omnia quidem respectu aliorum parochorum, vt sicut parochiæ sunt distinctæ, sic exercentur parochorũ functiones in distinctos subditos, neque iurisdictionem spiritualement alter in alterius parochianos vsurpet. *vt Cucchus in instit. maior l. 2. c. 15. n. 2. 18. 20. 21. 23. Azor. inst. mor. p. 2. l. 3. c. 13. q. 10.* Tametsi in alicua etiam parochia suis subditis parochialia possit de iure ministrare: *Cucch. ibid. n. 17. post Hostien. Card. Siluest. & sequitur Azor. inst. mor. p. 2. l. 3. c. 13. q. 11.* vtpote quæ vel propriè iurisdictionis non sint, vel saltem voluntariam iurisdictionem spectent, quæ in territorio etiam alieno exerceri possunt. *Azor. ibid.*

13.
Parochiarũ
distinctio
non exclu-
dit Episco-
pos eorum-
ue vices ge-
rentes.

At verò huiusmodi parochiarum distinctio nõ est facta ad exclusionem superiorũ: & propterea sicut Papa dicitur concurrere per vniuersum orbẽ cum ordinario, quoad iurisdictionem & functiones spirituales; sic etiã Episcopus in orbe suæ diocesis, concurrat cum omni parochio; vt diximus totã diocesim illius parochiam vocari: ita vt parochialia ministrare possit (si visũ fortè illi fuerit Principi vel magnati v. g. alicui egro aut mortuo) ita vt parochias excludere illum non possit.

Vnde & cum in Conc. *Trid. s. 24. de refor. mat. c. 1.* statutũ esset rigidissimè, etiam sub pœna nullitatis, ne quis matrimoniũ contraheret, nisi corã proprio parochio, vel ab eo deputato; coniunxit tamen & loci ordinariũ, vel ab eo deputatum, vt contrahi matrimoniũ etiam coram illo possit. Adeoque delegare Episcopus poterit ad vices suas supplendas in huiusmodi parochialibus ministeriis.

14.
Vt est Ar-
chipresby-
ter.

Enimuero Archipresbyter in spiritualibus dicitur vicarius Episcopi. *per c. 23. fin. X. de off. Arch. Tuscus in V. Archi. ex Oldr. ad. cons. 230. Bald. cons.*

161. *Fred. de Sen. cõs. 92.* vt videri possit in his cõmissis, vt eius vices suppleat in spiritualibus, vt in *d. c. 3. E. piscopi vices ei in his demãdantur.*

Porro quamuis facultas, quæ tribuitur *d. c. 3.* restringatur ad Archipresbyterũ Cathedralem; & ad ius sepulturae non pertinere dicatur *ex Gemin. & aliis in d. c. 1.* tamen ratio quam supra allegauimus *ex d. c. fin.* facit, vt etiam in foraneis obtineat, vbi eadem facultas eius quoad sacerdotum curam est concessa.

Pendet ergo hæc quæstio à concedentis intentione, neque hic illa incongruè argumentatus est Archipresbyter, ex amplitudine decretorum synodaliũ, quæ ei respectu competat in clericis, etiam aliunde aduenientes, vt etiam in leuibus quibusdam culpis correctis; nihil autem huiusmodi Decano chori. quamuis enim forũ ecclẽsiã & externum valde sint separata; *Panor. in d. c. cum contingit 1. de for. compet. Siluest. V. cons. 1. n. 2.* & ex separatis dicatur nihil rectè inferri; eodem tamen modo argumentatur Adrianus *Papa in c. nullus, X. de paroch. nullus, inquit, Episcopus aliterius parochianum iudicare potest, nam quis eum ordinare non potest, iudicare non potest.* Decano autem chori permittitur nõ est adueniam sacerdotem vllatenus iudicare, nõ ergo etiam sacra ministrare, sed Archipresbytero. & porro iam in diocesi Antuerpiensi id liquidũ est: facta per Episcopum a. 1639. statutũ diocesanũ interpretatione seu mentis declaratione pro Archipresbytero.

Sepulturae porro cõsideratio duplex est, respectu parochi & parochianorum, & respectu parochiæ, quod apertius liquet in illis locis, ubi ad vnũ rẽplum parochiale conueniunt diuersarum parochiarum incolæ, siue parochias per fines & regiones habeat distinctas, siue populum per familias, aut aliter: nam nec huiusmodi distinctiõnem excludi à *c. 13. s. 4. de refor. Trid.* cõsueuerunt Interpretes apud *Garciam de beneficiis. p. 12. c. 2. n. 243. Gonsal. ad reg.*

reg. s. Cancell. gloss. 6. n. 96. Barbosa ad d. c. 13. in collect. DD. ad Concil. Trid. n. 7. omnes enim in eodem templo aut cœmeterio sepeliuntur, & pro sepultura iura aut eleemosynam persolunt eidem fabricæ; singuli tamen à suis distinctè parochis sacramenta accipiunt, & sepulturæ mandantur; singulis sua iura, & eleemosynæ soluuntur. in omnibus ergo parochialibus templis, aliisque sub singulis parochis existentibus, quæ comprehenduntur sub districtu Archipresbyteri, poterit is sacerdotibus suæ curæ commissis iusta persolvere, singulis tamen fabricis sepulturæ iura persolvi debent; & sua Archipresbytero, seu parocho etiam iusta facienti.

De officio Iudicis Delegati.

RESPONSVM I.

De Delegato exercitus Belgici.

Breuis Apostolici pro Delegato exercitus fecimus mentionem in *uir. Pont. nou. anal. de off. Ordinar. n. 2.* & retulimus *n. 5.* pacta, conuenta illius cum Ordinariis prouinciæ Mechliniensis. Extensum est etiam Breue per Vrbanū VIII. an. 1626. ad exercitum in Palatinatū profectum, ubi par rebellio, & religionis causa. cui fœderata Gallica auxilia illud deinde in ipsam Galliam protraxerunt. adeoque & intra illius terminos causam: ideoque eo durante etiam effectū eiusdem Breuis: tamen nec alij pretextus desierint vulgari. Durat ergo Breue quadiu hoc bellum, atque Sedis Apostolicæ beneplacitum. Sedis, inquam: nam personale Pontificis beneplacitū illius morte extinguitur. sedis durat donec diserte reuocetur. *c. 6. & 7. de off. delegat. in 6.*

Tribuitur Delegato facultas in sacerdotes subdelegandos, præuio examine approbato, omnem iurisdictionem Ecclesiasticam exercendi: ipsidemque sic approbato, & subdelegatis facultas audiendi con-

fessiones castrensum, & absoluedi etiam à casibus Papæ referuatis, paucis ibi exceptis.

Facultas; *perinde ac si secularium sacerdotum præsul, regularium superior generalis esset.* *perinde*, inquam; id est pari potestatis energia. non enim re ipsa præsul, aut Generalis est: quia nec monachus. curam præsulis habet; & pro hac necessariam potestatem; nec tamen superioris verè religiosi: quippe quæ magis ex voto nascitur. sed ad exemplum illius, effectū parem.

In hos, inquam; sacerdotes tribuitur omnis, & quæcumque iurisdictione Ecclesiastica Delegato. non voluntaria tantum, sed & contentiosa, vt mox subnectitur, iudicandi facultas inter eos; & contra eos: si vel inter se disceptent; vel ab aliis vt rei pulsentur: qui illorum sequi forum debeant. vt domum, & ad Ordinarios suos reuocare non possint; sed coram Delegato respondere teneantur.

Hac sacra inter clericos militares politia cōstituta, transit Breue ad illorum functionem correlatiuam ad laicos; tribuitque potestatem castreses, vt diximus, absoluedi: sed idoneis & à Delegato *aprobandis* inquit breuiter ibi quidem, sed, vt pauld superius dixerat, præuio diligenti examine approbandis: atque insuper à Delegato subdelegandis. non enim sola approbatio sufficit, qua quoad mores & doctrinam satis fiat examinanti, & vt idoneum probati; sed & sicut quoad Ordinarium, iurisdictionis cōcessio; ita & quoad huc delegatū, subdelegatio requiritur. cur enim subdelegationis mentio, nisi in ordine ad functionē? nam vt Delegato in ipsos sacerdotes tantum tribuatur non opus est examine, approbatione, nec subdelegatione; sed sufficit in castris versari, in exercitu commorari: necessarium porrò est ad illorum actiones examen, approbatio, & subdelegatio. quæ tamen non impedit, quo mi-

2. Qualis?

3. Omnis & qualicumque in sacerdotibus castrenses.

4. Qualis in laicos per se & sacerdotes approbandos non tantum sed & subdelegandos.

D nus